

Ruhnu pastoraadi nurgakapi

Rastaureerimistöõde aruanne

Objekt

Ruhnu pastoraadi nurgakapp kunstimälestis nr 28646

Objekti valdaja

Ruhnu Vallavalitsus

Objekti asukoht

Ruhnu saar, Ruhnu põhikool

Materjal

okaspuit, sepistatud mustmetall

Tehnika

Kalasaba tappidega ühendatud liimpuit konstruktsioon, ukсед liimitud ja kumeraks hõõveldatud laudadest, kapi jalad treitud. Viimistluseks on tumepruun sabloonornamentika kriidi krundil ja alusvärvil.

Dateering

Muinsuskaitseameti registri andmetel on kapp dateeritud 19. Sajandisse aga küsimärgiga. Kapi töötlus puidutöötlus ja lukkude tüüp viitab võimalusele, et ese võib pärineda varasemast ajast- 18. sajandi lõpuveerandist

Mõõtmed

alumise osa kõrgus 120cm, diameter 69cm. Kapi ülaosa kõrgus 117cm, diameer 46cm

Ajalooline õiend

Ajalooline õiend ilmselt puudub aga MUIS-st võib leida 2 fotot, mis on pildistatud ERM-I teaduri Piret Õunapuu poolt (aeg teadmata). Kapp on kaheosaline ja ilmselt pildistamise hetkel olid ülemine (ERM Fk 2775:72) ja alumine (ERM FK 2775:84) osa eri paigus.

Eesti Muuseumide
Veebivärv

Ruhnu pastoraadi vana kapi detail

[Muuseumide kogu](#) » [Eesti Rahva Muuseum](#) » [Fotokogu](#)

Ruhnu pastoraadi vana kapi detail (ERM Fk 2775:84), Eesti Rahva Muuseum

EESTI RAHVA
MUUSEUM

Eesti Rahva Muuseum

Muuseumikogu	Fotokogu
Number	ERM Fk 2775:84
Autor	Õunapuu, Piret
Nimetus	Ruhnu pastoraadi vana kapi detail
Olemus	foto
Originaal	originaal

Eesti Muuseumide
Veebivärav

Ruhnu pastoraadi vana kapi detail

[Muuseumide kogud](#) ▶ [Eesti Rahva Muuseum](#) ▶ [Fotokogu](#)

Ruhnu pastoraadi vana kapi detail (ERM Fk 2775:72), Eesti Rahva Muuseum

EESTI RAHVA
MUUSEUM

Eesti Rahva Muuseum

Muuseumikogu	Fotokogu
Number	ERM Fk 2775:72
Autor	Õunapuu, Piret
Nimetus	Ruhnu pastoraadi vana kapi detail
Olemus	foto
Originaal	originaal
Seisund	määramata

Legend

1937 aasta fotol on kapi ülemine ja alumine osa koos ja ornament samuti ülemisel kapi osal hästi vaadeldav. Kapi ees seisab kirikuõpetaja teenija Helena Pärs(Strandberg, sündinud Jäger). Helena tütar Ellen on Ruhnuga ka praegu seotud, sest kõik suved veedab ta saarel.

Bildmenyn

Bild B810178-07

Runö, ett gammalt skåp i prästgården. Helena Pärs (Strandberg)g. Jäger, tjänsteflicka hos prästen . Foto 1937

LOHNU, NANA KAPP PÄRÖDÄDIS
HELENA PÄRS (STRANDBERG), SÖND JÄGER KIRKUNPETH TEENIJURUVE
FOTO AAKA 1937.A
PILDI PEAL ON TÄNA LOHNU SUIITAVA ELLENI ERA!

Andmed varasemate restaureerimiste kohta

Kirjalikud andmed eelnevate restaureerimiste kohta puuduvad aga visuaalsel vaatlusel oli märgata, et näriliste poolt tekitatud auke oli parandatud tsinkplekiga ja naeltega

Objekti kirjeldus ja seisund enne restaureerimist

Nurgakapp on kaheosaline(90 kraadine nurk) Ülemine osa on lahtiselt alumise osa süvendi sees. peal. Nii alumina kui ülemine osa on jaotatud vaheseinaga pooleks. Esikülge poolitab vertikaalne post, millest mõlemale poole jäävad kumerad ukсед. Kapi ülaosas on ustega kohakuti kaks sahtlit (paneeli kõrgus 11cm) Alumise kapi tagaseinas on ilmselt näriliste poolt tekitatud kahjustused (augud), mis hiljem on tsingitud pleki ja naeltega kinni pandud. Puudub üks treitud jalg. Kapi alaservas ja jalgadel on kollaka põrandavärvi jäljed. Ukse peal on tugevad hõõrdumise jäljed. Ülemise kapi vasakpoolse ukse lukk on kadunud. Alumiste ja ülemiste uste lukuaugu ümbrised on säilinud. Kapi uste sepistatud latthinged on olemas ja töökorras. Kapi kaunistamiseks on kasutatud ookervärvi taustal punakaspruunis värvitoonis klassitsistlikus stiilis trafaretttehnikas ornamente. Alumise kapi osas on ornamendid säilinud ca 90% ulatuses ja hästi nähtavad. Ülemise kapi ornamendid on kaetud seni tuvastamata kostisega toonlakiga ja sahtlite esipaneele katab must ahjulakk. Ühe sahtli nurgast on lakikiht maha tulnud ja paljastunud on ornament. Maalingute alusvärvi all on ilmselt halli tooni kriidi-liimi krunt, millega on taandatud okaspuidu konarlikku pinda. Osaliselt on krunt puidult eemaldunud, eriti servades ja alumise kapi pealispinnalt. Puidukahjurite tegevuse jälgi ei ole tuvastatud

kapp enne restaureerimist

ülemise kapi uks restaureerimisprotsessis

alumise kapi ukse mehhaaniline vigastus

ülemine kapp enne restaureerimist

ülemise kapi raam puhastusprotsessis

alumise kapi esiserv enne ja peale toneerimist, lisatud ülemise kapi toetusliistud

ülemise kapi uks ornamenti katva kihi puhastamise protsessis

ülemise kapi ukсед,vasakpoolne peale restaureerimist, parempoolne enne toneerimist

ülemise kapi uks peale pragude ja ornamendi kadude kruntimist

ülemise kapi ornament peale pinna puhastamist ja enne toneerimist

ülemise kapi ornament osaliselt toneeritult

ülemine kapp peale ornamendi toneerimist

alumine kapp peale ornamendi kadude krundi taastamist

alumise kapi tagaseina nÄriliste kahjustuste hilisem parandus tsinkpleki ja naelte abil

alumise kapi nÄriliste kahjustuste hilisem parandus

alumina kapp, millelt on eemaldatud tsinkpleki tükid ja külje laud

alumina kapp detailidena ja komplekteerituna peale puiduparanduste tegemist

22

alumise kapi tagasein enne puiduparandusi

kapi tagasein pärast puiduparandust

Tööde kava:

1. Konstruksiooni vigastuste kõrvaldamine (hilisemate plekitükkide eemaldamine), küljelaudade tüübelkinnituste osaline uuendamine, tappide liimimine
2. Kapi sisepindade puhastamine olmemustusest. Võimalusel mitte kasutada mehhaanilist meetodit, mis võib muuta vana puidu töötlemise jälgi.
3. Põrandavärvi eemaldamine jalgadelt ja alumiselt liistult
4. Puuduva jala treimine olemasolevate eeskujul
5. Kapi alumisel osal ornamenteeritud pinna puhastamine ja ühtlustamine
6. Krundi kadude taastamine
7. Ornamendi kadude toneeriminelähtudes visuaalsest tervikust
8. Kogu kapi pinna katmine kaitselakiga
9. Puudu oleva luku ja võtmete valmistamine
10. Dokumenteerimine ja tööde käigu fikseerimine fotodena.

Tööde kirjeldus

1. kapi kuivpuhastamine tolmust ja muust olmemustusest pintsli ja tolmuimeja abil
2. Hilisemalt lisatud plekitükkide eemaldamine pahtlilabida ja naelatangide abil
3. Näriliste poolt tekitatud aukude parandamine samaliigilise puiduga (kuusk)
4. Küljelaudade pehkinud otste plommimine samaliigilise puiduga (kuusk)
5. Puuduoleva jala valmistamine (treimine)

Detailide paremaks töötlemiseks ja pinna puhastustööde läbiviimiseks oli otstarbekas ukсед eemaldada nii alumisel kui ülemisel kapil. Tegemist oli tihvthingedega ja selle tõttu ei olnu tarvidust hinge latti lahti ühendada ukse küljest. See ei oleks olnud ka võimalik, sest kinnitauseks kasutatud sepisnaelad olid teiselt poolt puittahvli kōveraks painutatud ja praktikas tähendab see seda, et naela sirgeks painutamisel võib see murduda. Kōik hingi ühendavad tihvid olid algupäraselt säilinud. Lukkude ümbrisplaate ei olnud otsatabekas eemaldada, sest ornamentika kattis neid osaliselt ja eemaldamise käigus oleks maaling saanud suure tõenäosusega kahjustada.

6. Alumise vasakpoolse kapi ukse hõõrdumise jälje kruntimine ja toneerimine. (Tikkurila Wood filler värv-männi oks), krundi kadude taastamine alumisel servaprofiilil ja ülalapinnal.
7. Laki õhendamine (piiritus,atsetoon) ja ornamendi kadude toneerimine akrüül värvidega.
8. Sahtlite sisepindade puhastamine mustusest ja sahtli esipinnalt musta ahjulaki eemaldamine mehhaaniliselt skalpelli abil.
9. Sahtli esipinna paneelide krundikadude taastamine ja ornamentide toneerimine
10. Ülemise kapi ornamenti katva katevärvi eemaldamine kompressidega (vatt, atsetoon, kile)
- 11.katevärvi all oleva tumenenud laki eemaldamine mehhaaniliselt skalpelli abil.
- 12.Krundikadude taastamine ustelt ja kapi raamilt
- 13.Ornamendi kadude taastamine visuaalse terviku saavutamiseks (akrüülvärv)
- 14.Kogu kapi pinna katmine kaitselakiga (Winsor & Newton Firnis Seidenmatt)
- 15.Uue luku paigaldamine, uste käigu reguleerimine

puudu olev uus valmistatud karplukk , valmistatud olemasoleva eeskujul

kapp peale restaureerimist

Uuringud ja testid

Uuringud viidi läbi visuaalsel vaatlusel ja puudutasid eelkõige ülemise kapiosa ornamendi peal olevat kattedvärvi ja kattelakki. Kattedvärvi eemaldamisel andis kõige paremat tulemust atsetooniga kompressitamine, sest kemikaal haitub väga kiiresti ja ei tungi selle tõttu sügavale värvikihtide sisse ja ei kahjusta maalingut. Kompressitamine andis häid tulemusi ja katsete käigus selgus, et värvi lahustamise aeg oli kõige optimaalsem 3,5 minutit.

Sama meetod ei andnud aga tulemusi värvi all oleva laki lahustamisel. Katsed etanooliga näitasid, et lakk muutus küll pehmeks aga eemaldus koos all oleva maalinguga. Samuti ei andnud mingeid tulemusi teised lahustid (white spirit, tärpentiin). Sega sai vastu võetud otsus, eemaldada maalingu peal olev lakk mehaaniliselt, skalpelliga mööda ornamendi piirjooni.

Toneeringute tegemisel osutus akvarellvärv liiga vähe katvaks ja ebapüsivaks all oleva ookeritooni alusvärvi peale (ilmselt õlivärv)

Paremaid tulemusi andis akrüülvärv

värvikihtide kompressitamise katsetus

Juhised kapi kasutamiseks ja säilitamiseks

Kapp on igapäevases kasutuses Ruhnu Põhikooli muuseumitoas. Kapi ukсед on lukustatavad võtmetega ja kuivõrd puuduvad ustel tõmmitsad, siis saab neid kasutada uste avamiseks. Kuivõrd lukud on vedrukeelega, s.t. lukustub ukse sulgemisel, siis peab

ukse avamisel alati jägima, et luku keel oleks sisse keeratud. Vastasel korral on oht, et luku keele pesa puruneb või rikutakse ära luku ümbris. Vältida tuleks mistahes viisil

kapi pinna kahjustamist. Igasugune kapi välis- ja sisepinna ülevärvimine või lakkimine on ilma Muinsuskaitseamti loata keelatud. Ei ole lubatud kapi välispinna märgpuhastamist. Soovitav on ainult kuivpuhastus pehme lapiga. Vajalik on igapäevane seire kapi seisundi muutuste hindamiseks ja nende ilmnemisel koheselt teavitada Muinsuskaitseameti järelvalve inspektorit.

Töö teostati ajavahemikus august 2017- oktoober 2018
Tsunftijänes OÜ töökojas Viimsis Mõisa tee 2

